

Α λ κ μ ά ν

Χορικός Ποιητής

Βίος Τόπος Χρόνος	Έζησε και έδρασε το δεύτερο μισό του 7ου αι. στη Σπάρτη. Σύμφωνα με κάποιους ήταν Λάκωνας από το χωριό Μεσσόα· κατ' άλλους καταγόταν από τις Σάρδεις της Λυδίας, άποψη η οποία ενισχύεται από την αυτοβιογραφική ερμηνεία κάποιου αποσπάσματός του.
Γλώσσα	Τοπική <u>λακωνική</u> διάλεκτος, εμπλουτισμένη με αιολικά στοιχεία και ομηρικά δάνεια· προτίμηση στις σπάνιες λέξεις, κάποιες πιθανώς λυδικής προέλευσης.
Έργο	Έξι βιβλία με λυρικά ποιήματα. Η ποίησή του ήταν κατεξοχήν χορική· η εκτέλεση των ποιημάτων του ανετίθετο σε χορούς, οι οποίοι (στα <u>παρθένεια</u>) αποτελούνταν από νέες κοπέλες. Ο Αλκμάνας έγινε διάσημος για τα ερωτικά του ποιήματα: το λεξικό της Σούδας, με μια υπερβολή, τον αναφέρει ως ευρετή του ερωτικού τραγουδιού. Έγραψε επίσης ύμνους για λατρευτικές εκδηλώσεις προς τιμή των θεών, καθώς και εξάμετρα “προοίμια” για τις δημόσιες εκτελέσεις των ομηρικών επών. Επένδυση στη χάρη και στην ανεπιτήδευτη γοητεία του θέματος, που συχνά αναφέρεται στις δροσερές νέες του χορού. Ποικιλία στον τόνο και τη διάθεση, στο θέμα και στις λεπτομέρειες. Οξύτατη παρατηρητικότητα και εμμονή σε λεπτομέρειες του φυσικού και του ψυχικού κόσμου, που ποτέ δεν είναι τυχαίες, αλλά αντίθετα τόσο εύστοχες που μοιάζει να ανακλούν πραγματικές αφορμές. Ο ποιητής είναι άριστα εξοικειωμένος με τον επικό τρόπο και υιοθετεί κάποια από τα στερεότυπα σχήματά του, για τους δικούς του σκοπούς.

21. ἔστι τις σιῶν τίσις (1D, 1P 36 - 49)

ἔστι τις σιῶν τίσις·
ὁ δ' ὄλβιος, ὅστις εὐφρων
ἀμέραν διαπλέκει
ἄκλαυτος· ἐγὼν δ' αἰίδω
40 Ἄγιδῶς τὸ φῶς· ὀρῶ
F' ὥτ' ἄλιον, ὄνπερ ἄμιν
Ἄγιδῶ μαρτύρεται
φαίνην· ἐμὲ δ' οὔτ' ἐπαινῆν
οὔτε μωμήσθαι νιν ἅ κλεννά χοραγὸς
45 οὐδ' ἀμῶς ἐῆι· δοκεῖ γὰρ ἤμεν αὐτα
ἐκπρεπῆς τῶς ὥπερ αἴτις
ἐν βοτοῖς στάσειεν ἵππον
παγὸν ἀεθλοφόρον καναχάποδα
τῶν ὑποπετριδίων ὄνειρων·

Πράγματι παίρνουν οι Θεοὶ εκδίκηση. Αξιωμακάριστος, ὁποῖος υφαίνει την ημέρα του ευφρόσυνα, αδάκρυτα. Εγὼ ὅπως τραγουδῶ της Αγιδῶς το φως. Τη βλέπω σαν τον ἥλιο, που η Αγιδῶ καλεῖ να λάμψει μάρτυράς μας. Εμένα οὔτε να την επαινέσω οὔτε να την ψέξω δεν μ' αφήνει η ξακουστή πρώτη του χοροῦ· γιατί η ἴδια υπερέχει τόσο ἀπόλυτα, ὅπως ἓνα ἄλογο που στήνει κανεῖς ἀνάμεσα σε ζῶα της βοσκῆς, ἄλογο γρήγορο, αγωνιστικό και τροπαιοφόρο, με βροντερές οπλές, βγαλμένο ἀπὸ τα ὄνειρα που μας επισκέπονται κάτω ἀπ' τον βράχο.

INK

Οι θεοὶ φυλάν εκδίκηση·
κι ευτυχισμένος που καλόκαρδα
τη μέρα του τελειώνει δίχως κλάμα·
ατός μου τραγουδῶ της Αγιδῶς
τη λάμψη· θωρῶ την σαν τον ἥλιο,
που μάρτυρα η Αγιδῶ τον βάνει
να φέξει για τους δυο μας·
εμένα ὅμως οὔτε να την παινέψω
οὔτε και να την ψέξω διόλου
αφήνει του χοροῦ

η φημισμένη αρχηγός·
τι εκείνη υπέροχη φαντάζει
σαν τ' αθλοφόρο άλογο,
τρανό μες στα κοπάδια
με κροταλιστές οπλές
των ανάλαφρων ονείρων·

Χ. Γ. Ρώμας

Λεξιλόγιο

36. **σιῶν** (δωρικός τύπος) = θεῶν

36. **τίσις**
τίσις, -εως, ἦ = η εκδίκηση (των θεῶν)

37. **ῶλβιος**, -ία, -ον = ευτυχισμένος

37. **εὔφρων**, -ον = χαρούμενος, εύθυμος, ευφρόσυνος· εὔ + φρήν (= η καρδιά, το μυαλό, ο νους)

38. **άμέραν** (δωρικός τύπος) = ἡμέραν

38. **διαπλέκει**
διαπλέκω = πλέκω, υφαίνω
άμέραν διαπλέκει = πλέκει, υφαίνει μέχρι τέλους την ημέρα

39. **άκλαυτος** (ή **άκλαυστος**), -ον = χωρίς να κλάψει (<κλαίω)

40. **έγων** (επικός τύπος) = έγω
έγων δ': ο προσθετικός σύνδεσμος (δέ) σηματοδοτεί τη μετάβαση σ' άλλο θέμα (δηλ. τον χορό). Ο (δεκαμελής) χορός αναφέρεται στον εαυτό του πότε στον ενικό και πότε στον πληθυντικό.

40. **άείδω** = υμνώ, τραγουδώ, ψάλλω

40. **Άγιδῶς τὸ φῶς**
τη λάμψη, την ακτινοβολία, δηλ. την ομορφιά της Αγιδῶς
Η λέξη φῶς χρησιμοποιείται γενικά για τη λάμψη του προσώπου.

Η κοπέλα, που ανήκε προφανώς σε αριστοκρατική οικογένεια της σπαρτιατικής κοινωνίας, ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή της και τώρα μπορεί να παντρευτεί.

41. ὄτ' = ὄτ(ε) = ὥστε = σαν, όπως

41. ἄλιον (δωρικός τύπος) = ἥλιον

41. ὄνπερ

Εννοείται τὸν ἥλιον.

41. ἄμιν (δωρικός τύπος) = ἡμῖν

42. μαρτύρεται

μαρτύρομαι (+ αιτιατική του προσώπου) = επικαλούμαι, καλώ κάποιον ως μάρτυρα

43. φαίνην (δωρικός τύπος) = φαίνεῖν

43. ἐπαινῆν (δωρικός τύπος) = ἐπαινεῖν

44. μωμήσθαι (δωρικός τύπος) = μωμεῖσθαι

μωμάομαι = μωμέομαι, -οῦμαι (ιωνικός τύπος) = μέμφομαι, κατηγορώ, αποδίδω ευθύνη

43/44. οὔτ' ἐπαινῆν ... οὔτε μωμήσθαι

Το σχῆμα λιτότητας δηλώνει ἔπαινο.

44. νιν

Εννοείται η Αγιδώ.

44. ἄ (δωρικός τύπος) = ἦ

44 κλεννὰ (αιολικός τύπος) = κλεινή

κλεινός, -ή, -όν = διάσημος, γνωστός (<κλέος)

Ο τύπος κλεννός προέχεται από τον παλαιό τύπο *κλεσεσνός < κλεσεσνός < κλεσενός < κλεσενός και χρησιμοποιείται αντί του δωρικού κληννός, που θα περίμενε κανείς.

44. χοραγός (δωρικός τύπος) = χορηγός (<χορόν ἄγω)

χορηγός, ἦ = η κορυφαία του χορού, αυτή που ηγείται του χορού
Πρόκειται για την Αγησιχόρα, που το όνομα της (<χορόν ἄγω) και μόνο δηλώνει το καθήκον της σ' αυτή την περίπτωση: να διευθύνει (ή να

επιβλέπει) τη μουσική και το χορό (χορόν ἱστάναι), όσο διαρκούσαν, χωρίς να συμμετέχει η ίδια.

45. οὐδ' ἀμῶς = οὐδαμῶς = καθόλου, με κανέναν τρόπο

45. ἐῆ (δωρικός τύπος) = ἐᾶ
ἐάω, -ῶ = αφήνω, επιτρέπω

45. δοκεῖ γὰρ ἤμεν αὐτα = γιατί φαίνεται να διαπρέπει από μόνη της (εννοείται η Αγησιχόρα)

45. ἤμεν = εἶναι

45. αὐτα (δωρικός τύπος) = αὐτή = από μόνη της

46. ἐκπρεπῆς
ἐκπρεπής, -ές = έξοχος, υπέροχος

46. τῶς ὥπερ αἴτις = έτσι όπως αν κανείς
τῶς (δεικτικό επίρρημα) = οὕτως = έτσι
ὥπερ = ὥσπερ = όπως, σαν

46. αἴτις (δωρικός τύπος) = εἴτις = αν κανείς, αν κάποιος

47. ἐν βοτοῖς = ανάμεσα σε βοσκήματα, σε κοπάδια
βοτόν, τό = το ζώο βοσκής (<βόσκω)

47. στάσειεν = στήσειεν (ή στήσαι)
γ' ενικό ευκτικής αορίστου α' (ἔστησα) του ρήματος ἴστημι

47. ἵππον
Το ἄλογο ήταν για τους Έλληνες σύμβολο της αγέρωχης ομορφιάς. Οι λυρικοί ποιητές συχνά αποκαλούν τις νέες κοπέλες πώλους.
Η Αγησιχόρα παρομοιάζεται με ένα αγέρωχο αγωνιστικό ἄλογο ανάμεσα σε κοπάδια· η Αγιδώ είναι η ομορφότερη από τις δυο, αφού η λάμψη της ξεπερνά ακόμα κι αυτή του ήλιου.

48. παγόν (δωρικός τύπος) = πηγόν
πηγός, ή, -όν = δυνατός, εδώ γρήγορος, αγωνιστικός (<πήγνυμι = μπήγω, κολλώ, σφίγγω)

48. **ἀεθλοφόρον** (επικός-λυρικός τύπος) = ἀθλοφόρον
(<ἄεθλον / ἄθλον + φέρω)
ἀεθλοφόρος, -ον = αυτός που κερδίζει το βραβείο

48. **καναχάποδα** (δωρικός τύπος) = *καναχήποδα*
ὀ/ή *καναχήπους*, -ποδος (*καναχή* [= ἦχος, θόρυβος] + *πούς*) = με ηχηρά
πόδια, ποδόκροτος
Το επίθετο μιμείται τον ἦχο του αλόγου που καλπάζει.

49. ὑποπετριδίων ὄνειρων

Πρόκειται για τα όνειρα που βλέπουν αυτοί που κοιμούνται το μεσημέρι κάτω από σκιερούς βράχους. Αυτός ο χαρακτηρισμός των ονείρων δεν έχει τελικά και πολύ μεγάλη σημασία, καθώς το νόημα του κειμένου δεν αλλάζει: ένα τέτοιο άλογο μπορεί να το δει κανείς μόνο στο όνειρο του, πράγμα που σημαίνει ότι η Αγησιχόρα αποτελεί θέαμα εξαιρετικής ομορφιάς.

22. εὔδουσι δ' ὄρέων κορυφαί (58 D, 34P)

*εὔδουσι δ' ὄρέων κορυφαί τε καὶ φάραγγες
πρώονές τε καὶ χαράδραι
ῥλα θ' ἐρπέθ' ὄσσα τρέφει μέλαινα γαῖα
θηρές τ' ὄρεσκῶιοι καὶ γένος μελισσᾶν
5 καὶ κνώδαλ' ἐν βένθεσσι πορφυρέας ἄλός·
εὔδουσι δ' οἰωνῶν φύλα τανυπτερούγων.*

Κοιμούνται οι κορυφές και τα φαράγγια των βουνών, τα υψώματα και οι χαράδρες, το δάσος κι όλα τα ερπετά που τρέφει η μαύρη γη, και τ' αγρίμια του βουνού και οι μελισσομάνες και τα κήτη στα βάθη της γαλαζόμαυρης θάλασσας — κοιμούνται κι όλα τα πουλιά με τις μακριές φτερούγες.

INK

Κοιμούνται οι βουνοκορφές και τα φαράγγια, τα βράχια κι οι ρεματιές, τα δάση κι' όλα τα ζωντανά που σέρνονται, όσα τρέφει η μαύρη γη, τα θηρία που ζουν στα βουνά και το γένος των μελισσών και τα κήτη στα βάθη της φουσκωμένης (ή: ποικιλόχρωμης) θάλασσας· κοιμούνται και τα κοπάδια των πουλιών των μακροφτέρουγων.

N. Κονομής

Κοιμούνται κορφοβούνια και φαράγγια,
και ρεματιές κοιμούνται και ψηλώματα,
κι όσα που η γης η μαύρη θρέφει σερπετά,
και του βουνού τ' άγρια θεριά, κι οι μέλισσες,
και τ' άγρια τέρατα στης θάλασσας της σκοτεινής
τα βάθη τ' άσωστα, κοιμούνται και τ' αρίφνητα
των μακροπτέρουγων πουλιών κοπάδια.

I. Θ. Κακριδής

1. εϋδουσι

εϋδω = κοιμούμαι

1. όρέων = όρων

όρος, -εος, τό = το βουνό

1. φάραγγες

φάραγγξ -γγος, ή = το φαράγγι

2. πρώονες

πρών, πρώνος (ή πρωνός), ό· πληθυντικός: πρώνες (ή πρώονες), οί = τα βράχια, τα υψώματα

2. χαράδραι = οι κοίτες των χειμάρρων

3. έρπέτ(α)

Η λέξη έρπετά σημαίνει γενικά ό,τι ζώο σαλεύει (<έρπω = σέρομαι).

3. όσα

Από το σημείο αυτό ξεκινά η κατανομή του ζωικού βασιλείου σε γη, θάλασσα και αέρα.

3. μέλαινα γαΐα = η μαύρη γη

4. θήρες τ' όρεσκώιοι

όρεσκῶος, -ον = το άγριο θηρίο, το ζώο που ζει στα όρη

4. μελισσᾶν (δωρικός τύπος) = μελισσών

5. κνώδαλ(α)

Η λέξη κνώδαλον, τό σημαίνει γενικά τα άγρια θηρία ολόκληρου του ζωϊκού βασιλείου, εδώ όμως τα θαλάσσια κήτη.

5. ἐν βένθεσσι = στα βάθη

βένθος, τό = βάθος, τό

Η κατάληξη -εσσι είναι επιική.

5. πορφυρέας ἄλός = της ποικιλόχρωμης θάλασσας

Μια ταραγμένη θάλασσα παρουσιάζει πολλές αποχρώσεις.

6. εὔδουσι

σύνταξη κατά το νοούμενο (constructio ad sensum): ρήμα σε πληθυντικό (εὔδουσι) + υποκείμενο πληθυντικού ουδετέρου γένους (φῦλα)

6. οἰωνῶν φῦλα = τα πουλιά, τα είδη των πουλιών

6. τανυπτερύγων = με μακριές φτερούγες

Το επίθετο τανυπτέρυξ, -υγος μπορεί να δηλώνει και την γρήγορη κίνηση των φτερών.

Σχόλια

21. Στο Ανθολόγιο αυτό δίνεται μία μόνον ολοκληρωμένη δεκατετράστιχη στροφή επί συνόλου οκτώ (ή δέκα;). Οι τρεις πρώτες ιστορούν τον μύθο* των Ιπποκοωντιδών· οι επόμενες έχουν να κάνουν με τη γιορταστική περίσταση, μια τελετή, η οποία στον στ. 81 ονομάζεται θωστήρια, άγνωστου χαρακτήρα για άγνωστη σ' εμάς θεότητα.

— Διακρίνουμε ως βασικά συστατικά του χορικού άσματος, από τον Αλκμάνα ως τον Πίνδαρο: (α) τον μύθο, που εξιστορείται, όχι αυτόνομα και αυτοτελώς, αλλά ως επαλτήριο για ένα δίδαγμα ηθικής συμπεριφοράς· (β) τα γνωμικά, και (γ) ένα σενάριο καμωμένο με στοιχεία του παρόντος (περιέχει ακόμη και βιωματικές καταστάσεις σύγχρονων προσώπων, ενώ δεν αποκλείει αναφορές και σε πρόσωπα του χορού).

Αποκατάσταση και συμπλήρωση των κενών του συγκεκριμένου μύθου: Αν στη σκηνοθεσία του παρθενείου αυτού υπόκειται λατρευτική τελετουργία, το ερώτημα σε ποια θεότητα αυτή αναφερόταν δεν είναι σχολαστικό,

αλλά ουσιαστικό. —Οι φιλολογικές απαντήσεις διχάζονται: σύμφωνα με μία, υπονοείται η λατρεία της Άρτεμης, η οποία στη Σπάρτη λατρευόταν ως Ορθ(ρ)ία· σύμφωνα με μια δεύτερη, επρόκειτο για τη Φοίβη, κόρη του Λεύκιππου, με τα επιχειρήματα: (α) το όνομά της αναφέρεται σε ένα απόσπασμα άλλου παπύρου, όπου περιέχεται ένα αρχαίο υπόμνημα στον Αλκμάν· (β) η Φοίβη και η αδελφή της Πάειρα απήχθησαν από τον Κάστορα και τον Πολυδεύκη, οι οποίοι κατά τη μυθολογία τελικά και τις παντρεύονται· (γ) σύμφωνα με τον ελληνιστικό ποιητή Ευφορίωνα, οι βίαιοι γιοι του Ιπποκόωντα, υπήρξαν ερωτικοί ανταγωνιστές των διδύμων αυτών αδελφών. Ο συνδυασμός των δεδομένων οδηγεί στην υπόθεση ότι θέμα του αλκμανικού μύθου ήταν ακριβώς αυτή η ερωτική αντιζηλία και τα επακόλουθά της. Μια τέτοια υπόθεση ενισχύεται και από το γνωμικό του στίχου 16, όπου οι θνητοί προειδοποιούνται να μη φιλοδοξούν να παντρευτούν θεές.

Όσον αφορά στις γνώμες: Τα γνωμικά δεν είναι μόνον ένα βασικό κλειδί, για να διαβαστεί ο μύθος· λόγω της γενικότερης κοινωνικής τους αποδοχής, αποτελούν και ένα μηχανισμό για να κερδίσει ευρύτερο κύρος και αξιοπιστία η προσωπική ποιητική φωνή. Και τούτο, γιατί η χορική ποίηση δεν διαθέτει τον μηχανισμό αυθεντικοποίησης του επικού ποιήματος: εκεί η προσφυγή του επικού ποιητή στις Μούσες (που ως κόρες της Μνημοσύνης, λειτουργούσαν ως θεματοφύλακες της συλλογικής μνήμης) εξασφάλιζε το κύρος της αφήγησης, και προφύλασσε την αφήγηση από το να εκληφθεί ως ένα τυχαίο και αυθαίρετο πλάσμα της ποιητικής φαντασίας. Εδώ ο χορικός λυρισμός προστατεύεται από αυτό το ενδεχόμενο με το να καταφεύγει σε ό,τι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η "φωνή του λαού".

Οι προσωπικές αναφορές: Και σ' αυτήν και στις επόμενες στροφές (που δεν τις παραθέτουμε) άμεσες και ονομαστικές είναι οι αναφορές που γίνονται στην πρωταγωνίστρια και στη δευτεραγωνίστρια του νεανικού χορού. Με τον τρόπο αυτόν, παρατήρησαν οι φιλόλογοι, ο τόνος του ποιήματος εμπλουτίζεται με αποχρώσεις "επαίνου, πειράγματος και ειρωνικής αυτουποτίμησης", που σχηματίζουν, πλάι στον μυθολογικό, έναν δεύτερο (μάλλον χαλαρό) θεματικό ιστό για το ποίημα, γραμμένο σε άλλο κλειδί.

Η συνήχηση του μυθολογικού παρελθόντος και του ανθρώπινου παρόντος, με σημείο τομής κάποιες γνωμικές ρήσεις, δεν μπορεί να είναι τυχαία τεχνική. Αντίθετα, η σύνθεση των τριών ανωτέρω συστατικών συμβάλλει στην εκτελεστική πολυφωνία του χορικού άσματος. Η πολυφωνική αρμονία προκύπτει όχι μόνο από τη μετρική (και τη μουσική) πολυπλοκότητα του χορικού άσματος, και τη χορευτική του εκτέλεση,

αλλά και από στοιχεία καθαρά ποιητικά, όπως είναι: η τεχνική δομή του ποιήματος ("αφηγηματική" στον παρελθοντικό μύθο, και "λυρικότερη" στο παροντικό σκηνικό, με τον τρόπο που ορίζονται οι έννοιες αυτές στην Εισαγωγή), και η σύσταση και συμπεριφορά του "λυρικού" επιθέτου, και των ομόρροπων προς αυτό συντακτικών σχηματισμών (επιθετικών μετοχών, καθαρώς αναφορικών προτάσεων, και παραθέσεων).

—Λίγες παρατηρήσεις στους στίχους που παρατίθενται εδώ: (α) η διπλή γνώμη υπομνηματίζει τους προηγούμενους στίχους· (β) στον στ. 39 απότομη είναι η μετάβαση από το μυθικό στο παροντικό τμήμα (οι απότομες μεταβάσεις είναι πάγιο χαρακτηριστικό του αρχαϊκού χορικού λυρισμού)· (γ) ό,τι έπεται του διστίχου 39-40 αναπτύσσει το περιεχόμενο εκείνου· (δ) οι παρομοιώσεις του Αλκμάννα θυμίζουν τις επικές: εκπροσωπείται τόσο το βραχύ είδος τους (του τύπου: ὄρουσεν λέων ὦς· εδώ: ὦτ' ἄλιον 41) όσο και το τυπικότερα επικό (δηλαδή "αφηγηματικό" στη σύστασή του)· εδώ: 46-49. Πρβλ για τον δεύτερο αυτόν τύπο *Ιλ. Ξ 414* εξξ.

*Πῶς ξεπατώνει δρυ ἀπ' τις ρίζες του τοῦ Δία τ' ἀστροπελέκι,
καὶ μυρωδιά ἀπό θειάφι γύρα του βαριά πολὺ ἀναδίνει,
καὶ δίπλα ἐκεῖ κανεῖς ἀν βρέθηκε, παράλυσε θωρώντας,
τ' εἶναι ἀγριο πρᾶμα τ' ἀστροπέλεκο του τρανοῦ Δία που πέφτει.*

22. Το θέμα είναι ο ύπνος της φύσης (όχι εντελώς απαραλλήλιστο στην αρχαία —όχι την αρχαϊκή— γραμματεία: Ευριπίδης, *Ιφιγένεια εν Αυλίδι* 9 εξξ., Απολλώνιος Ρόδιος, *Αργοναυτικά* 3.744 εξξ., 4.1058 εξξ., Βιργιλίου *Αινειάδα* 4. 522 εξξ.), η ατμόσφαιρα όμως και η σκηνοθεσία είναι εντελώς σπάνια· πιο συγκεκριμένα, όζουν ενός πρόδρομου "ρομαντισμού", ο οποίος δεν επρόκειτο να φανεί στην ευρωπαϊκή ποίηση παρά μόνο στα νεότερα χρόνια! (Πβ. τον απόλυτο βαθμό της αντίθεσης· την άμετρη υπερβολή ανάμεσα στα πιο τερατικά και στο πιο ήμερο πλάσμα της φύσης —και, πάνω απ' όλα, τον υπαινιγμό για την, αντιστικτική προς τη φύση, "θύελλα" στην ψυχή και το τελικό της γαλήνεμα, που προσθέτουν στη συνταγή οι νεότεροι—. Γι' αυτό αμφισβητήθηκε από αρκετούς η γνησιότητα του κειμένου.

—Κι όμως, καθεαυτό το απόσπασμα αποτελεί μια "λυρική μονάδα" με εσωτερική πληρότητα και διπολικού τύπου ενότητα, όπως φαίνεται από την "κυκλική σύνθεση" (ring composition: εὔδο υ σ ι / ε ὕ δ ο υ σ ι) που δένει τα στοιχεία του εσωτερικού "καταλόγου" με γνήσια αρχαϊκό τρόπο· αξιοθαύμαστη και η περιγραφική ποιότητα και η οπτική παραστατικότητα, που προσδίδει στο άθροισμα των στοιχείων τον χαρακτήρα του όλου και του ακέραίου. Στην υποβλητικότητα προσθέτουν και οι εκφραστικοί απόηχοι από τη "σεμνή" ομηρική ποίηση: ὕψηλῶν

ὄρέων κορυφᾶς καὶ πρόνοας ἄκρους (Ιλιάδα Μ 282)· ἡ χρήση τοῦ ἔρπετά ὄχι ὅπως στα νεοελληνικά για τα ἔρποντα μόνον ζῶα, ἀλλὰ γενικά για τα ζῶα (Οδύσσεια, δ 417 ἐξ.)· ἔθνεα μελισσᾶων (Ιλ. Β 87)· ἐν βένθεσσιν ἄλός (Ιλ. Α 358)· Π 391 ἄλα πορφυρέην· σημείωσε ἀκόμη τὴν ἐν εἶδει κατακλείδας χρήση τοῦ ἐπιθέτου ταυυπτερύγων (Ιλ. Μ 237 οἰωνοῖσιν ταυυπτερύγεσσι καὶ ἀλλού). Μία μουσική καντέντσα που υπογραμμίζει, με τὴν προέλευση, τὸ συλλαβικό μέγεθος καὶ τὴ θέση τῆς, τὸ ἐπιβλητικό κλείσιμο.

Ἡ συσώρευση τῶν στοιχείων αὐτῶν παρατηρήθηκε ἀπὸ τοὺς φιλολόγους, διότι δὲν ἐπανερχεται στα υπόλοιπα (σωζόμενα) ἀποσπάσματα τοῦ ποιητῆ αὐτοῦ.

—Δεν εἶναι καθόλου σίγουρο ὅτι τὸ μικρὸ αὐτὸ κομμάτι, ὅπως μάς ἔχει διασωθεῖ, εἶναι ἡμιτελές (οσοδῆποτε πιθανὸ κι ἀν εἶναι τὸ ἐνδεχόμενο, λόγω τῆς ἀποσπασματικῆς παράδοσης τῆς λυρική ποιήσεως), καὶ ὅτι για νὰ συμπληρωθεῖ τάχα θὰ χρειαζόταν οπωσδήποτε τὴν ἀντίθεση ἀνάμεσα στῆς φύσης τὸν γαλήνιο ὕπνο καὶ στὴν ταραχὴ μίας ψυχῆς (τοῦ ποιητῆ ἢ κάποιου ἄλλου), ἢ, ἐπιπλέον, τὴν υπόδειξη ὅτι τελικά κι αὐτὴ ἡ ταραχὴ θὰ γαληνέψει (ἴσως μάλιστα με τὸν θάνατο). —Στὴν ὑπόθεση τῆς ἡμιτελοῦς σύνθεσης ἴσως παρασύρει τοὺς νεότερους φιλολόγους ἡ πασίγνωστη συμβολικὴ μίμηση τοῦ ποιήματος ἀπὸ τὸν Γκαίτε, τὸ ὁποῖο μετὰ τὴν περιγραφή τῆς φύσης καταλήγει: "Περίμενε μόνον —σύντομα θὰ βρεῖς κι ἐσὺ τὴ γαλήνη").

*Στὴ χορική λυρική ποιήση ἡ ιστόρηση τοῦ μύθου, λόγω τῆς υποτεταγμένης φύσης τοῦ συστατικοῦ αὐτοῦ στὴ συνολικὴ δομῆ, δὲν εἶναι οὔτε πλήρης, οὔτε συμπαγῆς, οὔτε ομαλὴ στὶς μεταβάσεις τῆς ἀπὸ σημεῖο σε σημεῖο. Ἀντιθέτως, τὸ ἔπος ἐπιχειροῦσε νὰ ἀφηγηθεῖ μίαν μυθικὴν ὑπόθεση α υ τ ο τ ε λ ὡ ς καὶ μ' αὐτὸ συμβάδιζε ἡ ἐπιδιώξή του νὰ δίνει τουλάχιστον τὴν αἴσθησιν τῆς κειμενικῆς πληρότητας, τῆς συνοχής καὶ συνέχειας· γι' αὐτὸ προτιμοῦσε ὁ ἐπικός ποιητῆς νὰ μεταβαίνει ἀπὸ σημεῖο σε σημεῖο ομαλά.

Ερωτήσεις

Απόσπ. 21

1. Ποιες είναι οι θεματικές ενότητες του αποσπάσματος και πώς συνδέονται μεταξύ τους; Σχολιάστε την τεχνική των μεταβάσεων.
2. Εντοπίστε τις προσωπικές αναφορές του αποσπάσματος. Με ποια μέλη του νεανικού χορού συνδέονται; Ποια αίσθηση δημιουργεί η εναλλαγή των προσώπων; Πώς εκφράζεται το ποιητικό υποκείμενο, άμεσα ή μέσω του χορού;
3. Ποια είναι τα “λυρικά” στοιχεία της ενότητας σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζονται οι έννοιες αυτές στην Εισαγωγή;
4. Ποια είναι τα βασικά συστατικά του χορικού άσματος από τον Αλκμάννα έως τον Πίνδαρο;
5. Ποιος ο ρόλος των γνωμών και των προσωπικών αναφορών στο πλαίσιο της χορικής ποίησης;

Απόσπ. 22

6. Ποια είναι η δομή του αποσπάσματος; Πώς εξασφαλίζεται η ενότητά του; Σημειώστε τα ρήματα και σχολιάστε τη θέση τους.
7. Ποια στοιχεία συμβάλλουν στην υποβλητική διάθεση του κειμένου;
8. Με ποιον τρόπο η περιγραφή αγκαλιάζει ολόκληρο τον φυσικό κόσμο;